

Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích

Obecná škola (německá), Bukovany

1911-1922

Inventář

EL NAD č.: 21

AP č.: 120

Mgr. Pavel Dohnal

Jindřichovice 2014

Obsah

Úvod:	3
I. Vývoj původce archivního fondu	3
II. Vývoj a dějiny archivního fondu	4
III. Archivní charakteristika archivního fondu	4
IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu	5
V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky	5
Seznam použitých pramenů a literatury	6
Přílohy:	8
Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk	8
Příloha č. 2: Řídící učitelé	9
Inventární seznam	10
I. Knihy	11

Úvod

I. Vývoj původce archivního fondu

Mezníky správního vývoje školství před půlí 19. století představovaly všeobecný školní řád zveřejněný 6. 12. 1774 a „Politická ústava obecných škol“ ze dne 11. 8. 1805 (tzv. „Školní kodex“). Zákony ze sklonku 60. let 19. století pak zabezpečily základní organizační i funkční podobu školství prakticky až do pádu monarchie. Otázce dozoru nad školami se věnoval zákon č. 48/1868 R. G. B. l. z 25. 5. 1868, jímž bylo církevní zasahování do školských záležitostí omezeno na pouhé zajišťování výuky náboženství. Řízení a kontrolu školství převzal stát prostřednictvím ministerstva kultu a vyučování zřízeného v roce 1867. Reformu školství pak dovršily říšský zákon č. 62/1869 R. G. B. l. z 14. 5. 1869 a zemský zákon č. 26/1869 z. z. (8. 2. 1869), jimiž byly zřízeny školní rady (místní, okresní a zemské).

Místní školní rady, spravující školní obce, pečovaly o školy v místech svého působitě; jim nadřizené okresní školní rady, které na školních okresech dohlížely na nižší školy, dosazovaly učitele a zřizovaly nové školy a školní obce. Školní okresy byly územně totožné s tehdejšími politickými okresy (v případě Bukovan tedy okres Sokolov).

Po ustavení Československa došlo jen k několika nejnutnějším úpravám školského systému. Nejvyšším orgánem školské správy se stalo ministerstvo školství a národní osvěty, jemuž byly podřízeny zemská školní rada (ZŠR) i okresní (OŠR) a místní školní rady. Nařízením vlády č. 608/1920 Sb. z. a n. ze 6. 11. 1920 byly OŠR formálně nahrazeny okresními školními výbory. Tzv. „malý školský zákon“ ze 13. 7. 1922 (č. 226/1922 Sb. z. a n.) obnovil a přidal některé další učební předměty a stanovil maximální počet žáků na 65-70 v jedné třídě.

Ještě než zahájila činnost roku 1766 putovní škola (Wanderschule) přímo v Bukovanech, navštěvovaly místní děti putovní školu v Habartově. Střídání domů, kde se vyučovalo, bylo týdenní později čtrnáctidenní. Mezi tehdejší vyučující patřil i zednický polír. Jako první učitel s dekretem vystaveným vikariátním úřadem v Sokolově 1. listopadu 1832 nastoupil Ondřej Hüttl (Hudl). K postavení školní budovy došlo až v roce 1846 (č.p. 27) a v roce 1875 bylo přistavěno první patro.¹ Protože počet žáků přesáhl 100, byla výnosem OŠR škola změněna na dvojtřídní od 1. 1. 1875 a od 1. 10. 1898 na trojtřídní. Do školy v Bukovanech docházely také děti z obcí Kytlice (neznámo od kterého roku) a Dvory (od roku 1834). Stavba nové školní budovy proběhla v letech 1898-1899 (č.p. 51) a rostl rovněž počet

---

¹ Rok 1875 v souvislosti s přístavbou uvádí obecní kronika, práce Vladimíra Prokopa však zmiňuje rok 1874. PROKOP, Vladimír st. *I tudy kráčely dějiny*. Sokolov: Sokolovská uhelná, a.s., 2001, s. 75.

tříd: od roku 1902 byla škola čtyřtřídní, od roku 1906 pětítřídní a od roku 1908 šestitřídní. Na rostoucí počet žáků reagovaly stavební úpravy v letech 1903 a 1908, kdy již škola měla 6 tříd a tělocvičnu, jež však od roku 1919 dočasně hostila jedinou třídu české školy. Dostupné prameny neposkytují mnoho informací o dalším vývoji školy. Podle kroniky obce Bukovany měla od roku 1929 tehdy čtyřtřídní škola ještě paralelní třídu, celkový počet žáků činil 204. Od 1. září 1931 byla paralelní třída 4. třída pozměněna v provizorní 5. třídu a od 1. září 1932 byla 5. třída definitivní. Tento stav patrně přetrval až do roku 1945.

Po druhé světové válce přebíral agendu a inventář německých škol správce nejbližší české školy, konkrétní informace ke škole v Bukovanech se však zjistit nepodařilo, školní budova posléze připadla české škole.²

II. Vývoj a dějiny archivního fondu

Materiály fondu Obecná škola (německá), Bukovany byly před jejich předáním do okresního archivu pravděpodobně uloženy v budově školy.

Vzhledem k absenci spisového materiálu nebylo možné určit existenci spisového plánu.

Ve fondu Obecná škola (německá), Bukovany se dochovala pouze jedna kniha zpráv a sdělení vedení školy, jež byla převzata do okresního archivu 9. 1. 1954 pod přír. č. 51 (0,02 bm).

Vzhledem k mezerovitosti archivního fondu je pravděpodobné, že došlo ke ztrátám nebo zničení dokumentů ještě před jejich předáním do archivu.

III. Archivní charakteristika archivního fondu

Časový rozsah fondu je vymezen lety 1911-1922. Zachovalost fondu z hlediska časového, organizačního i obsahového je torzovitá.

Koncept inventárního seznamu fondu Obecná škola (německá), Bukovany v roce 1985 vypracoval archivář Stanislav Dvořák jako součást připravovaného skupinového inventáře. Tuto nedokončenou archivní pomůcku v červnu 2002 zkorigovali a doplnili PhDr. Vladimír Vlasák a Eva Vlasáková, platná pravidla však již neumožňovala tvorbu skupinových inventářů.

---

² SOkA Sokolov, fond *Obecná škola (česká), Bukovany*, inv. č. 1, K 1, Kronika 1919-1952 – školní rok 1945/1946.

Tato škola je v SOkA Sokolov evidována ve fondu Obecná (národní) škola Bukovany (EL NAD 1201).

Inventární seznam byl rozčleněn na oddíl knihy a ten na pododdíl evidenční knihy.

Původní počet 1 evidenční jednotky (1 úřední kniha) zůstal zachován stejně jako rozsah fondu v bm (0,02 úřední knihy) či časový rozsah 1911-1922. Označení evidenčních jednotek v inventárním seznamu se řídí dodatkem k metodickému pokynu ředitele SOA v Plzni pro zpracování archiválií a tvorbu archivních pomůcek čj. SOAP/006-0767/2010 (čj. SOAP/006-1300/2014). Podle metodického návodu č. 1/2009 odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra v Praze ze dne 1. srpna 2009 čj. MV-54575-1/AS-2009 byl původní název archivního fondu změněn na Obecná škola (německá), Bukovany, čemuž odpovídá i nová značka fondu OŠN Bukovany.

Po jazykové stránce je fond německý. Fyzický stav archiválií lze označit za uspokojivý, restaurátorský zásah není vyžadován.

IV. Stručný rozbor obsahu archivního fondu

Torzovitý stav archivního fondu nabízí omezené možnosti využití. Zachovala se jen kniha zpráv a sdělení vedení školy (inv. č. 1, ukn 1).

V. Záznam o uspořádání archivního fondu a sestavení archivní pomůcky

Archivní fond Obecná škola (německá), Bukovany uspořádal, zinventarizoval a úvod k inventáři napsal v prosinci 2011 až lednu 2012 ve Státním okresním archivu Sokolov se sídlem v Jindřichovicích Mgr. Pavel Dohnal.

V Jindřichovicích dne 25. 11. 2014

Mgr. Pavel Dohnal

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny archivní

SOkA Sokolov, fond *Archiv obce Bukovany*, Kronika obce 1933-1938.

SOkA Sokolov, fond *Obecná škola (česká), Bukovany*, inv. č. 1, K 1, Kronika 1919-1952 – školní rok 1945/1946.

Prameny vydané

Gesetz- und Verordnungs-Blatt für das Königreich Böhmen. 1869.

Reichs-Gesetz-Blatt für das Kaiserthum Österreich. 1867, 1868, 1869.

Sbírka zákonů a nařízení státu Československého. 1920, 1922.

Literatura

HANZAL, Josef. Rozvoj nižšího školství v Čechách na konci 18. století. *Acta universitatis Carolinae*, tomus VII, fasc. 1, Praha, 1966.

Heimatkunde des politischen Bezirkes Falkenau. Sokolov : Bezirkslehrerverein Falkenau, 1898.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

KÁDNER, Otakar. Školství v republice československé. *Československá vlastivěda*, sv. 10, Praha, 1931.

KOTYŠKA, Václav. *Úplný místopisný slovník království Českého*. Praha : Bursík & Kohout, 1895.

Metodické návody a instrukce pro zpracování archivního materiálu. *Sborník archivních prací*, 1960, ročník X, zvláštní příloha č. 2, s. 215-309.

OTCOVSKÝ, Ivan. *Soupis učitelských a školských spolků v Čechách do roku 1900*. Praha : Ústav československých a světových dějin, 1977.

PROKOP, Vladimír st. *I tudy kráčely dějiny*. Sokolov: Sokolovská uhelná, a.s., 2001.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen, díl 15. (Elbogner Kreis)*. Praha, 1847.

Statistický popis školních okresů Čech. Praha, 1884.

VLASÁK, Vladimír – VLASÁKOVÁ, Eva – DVOŘÁK, Stanislav. *Přehled vývoje správního rozdělení okresu Sokolov*. Sokolov : Okresní národní výbor v Sokolově, 1978.

Přílohy

Příloha č. 1: Seznam použitých zkratk

AP	archivní pomůcka
č.	číslo
čj.	číslo jednací
č.p.	číslo popisné
EL NAD	evidenční list národního archivního dědictví
OŠR	okresní školní rada
přír. č.	přírůstkové číslo
RGBl.	Zákoník říšský
s.	strana
Sb. z. a n.	Sbírka zákonů a nařízení státu československého
SOA	státní oblastní archiv
SOka Sokolov	Státní okresní archiv Sokolov se sídlem v Jindřichovicích
tzv.	tak zvaný
ukn	úřední kniha
ZŠR	zemská školní rada
z. z.	Zákoník zemský království Českého

Příloha č. 2: Řídící učitelé³

Johann Hora 1875-1882

Konrad Hahn 1882-1896

Josef Seelig 1896-1919

Adolf Lugert 1919-

---

³ Podle obecní kroniky.

SOKA Sokolov, fond *Archiv obce Bukovany*, Kronika obce 1933-1938, s. 17.

Inventární seznam

Inv. č.	Obsah	Časový rozsah	Evid. jedm.
I. Knihy			
A. Evidenční			
1	Kniha zpráv a sdělení vedení školy	1911-1922	ukn 1

Název archivní pomůcky:	Obecná škola (německá), Bukovany
Značka archivního fondu:	OŠN Bukovany
Časový rozsah:	1911-1922
Počet evidenčních jednotek:	1 (1 úřední kniha)
Počet inventárních jednotek:	1
Rozsah v bm:	0,02 (úřední knihy 0,02)
Stav ke dni:	25. 11. 2014
Zpracovatel archivního fondu:	Mgr. Pavel Dohnal
Zpracovatel archivní pomůcky:	Mgr. Pavel Dohnal
Počet stran:	12
Počet exemplářů:	5
Schválil:	Mgr. Vladimír Mach

dne 25. 11. 2014 – čj. SOAP/080-0288/2014-01-70.01